

Från *Arbetarmakt* 1/6 2012

Marcus Halaby

Den arabiska våren: priset för stalinismen

Den arabiska våren 2011 inspirerade miljoner människor världen över genom sitt hjältemod. Men nu har revolutionerna kört fast. I en anda av solidaritet med dessa rörelser och kommunistisk internationalism gör Marcus Halaby en kritisk genomgång av den radikala vänstern i dessa länder med tyngdpunkt på Syrien.

Ett av de mest anmärkningsvärda dragen i de arabiska revolutionerna har varit den organiserade vänsterns svaghet och dess misslyckande att ställa sig i spetsen för de rörelser för demokratiska rättigheter som framkallats av massornas utarmning. I det ena landet efter det andra har vänstern antingen som i Egypten varit svag och fragmenterad, i stort sett frånvarande som organiserad kraft som i Libyen eller lamslagen av politiken med anpassning till andra krafter än arbetarklassen som i Tunisien och Bahrain. Och detta trots den centrala roll som spelats i de arabiska upproren av den urbana arbetarklassen, den naturliga hemorten för en politik som betonar ekonomisk klasskamp, demokrati, sekularism, kvinnors rättigheter och motstånd mot imperialismen och dess israeliska allierade.

Det har i stort sett varit islamisterna som gynnats politiskt av att de gamla regimerna störtats. Det gäller även där de spelat liten eller ingen roll alls i att leda de inledande upproren. Det har samtidigt lämnat fältet fritt för västvänliga liberaler (en del av dem på olika sätt knutna till den gamla ordningen) att framställa sig som försvarare av sekularism och demokratiska friheter mot risken för att demokratiseringen kan gå för långt och för snabbt för att de dåligt upplysta massorna ska kunna använda den på ett ansvarsfullt sätt.

Skulden för vänsterns svaghet ligger delvis hos de störtade eller hårt trängda arabiska diktaturerna, som undertryckte självständiga arbetarorganisationer och det civila samhället på ett sätt som gjorde att moskén ofta var det enda legala forumet för att uttrycka politiska åsikter. Det är emellertid främst på grund av att den arabiska vänstern fortfarande betalar priset för att de två ideologier som dominerade den – stalinism och arabisk nationalism – har misslyckats.

Den unga arabiska generation som gått ut på gatorna under de senaste 18 månaderna har framträtt i en värld där den socialistiska vänstern tycks antingen vara oväsentlig för dess bekymmer eller en relik från den ordning som de riskerat livet för att störta. Det problemet har varit speciellt tydligt i Syrien. Under det kleptokratiska Baathpartiet var Syrien en allierad till Sovjetunionen under nästan fyra årtionden. Det gör anspråk på att vara ett socialistiskt parti och framställer sin diktatur som en ”motståndsregim” som bekämpar Israel och det imperialistiska väst. Syriens arbetarrörelse blev i stort sett neutraliserad eller inkorporerad i statsapparaten ett helt årtionde innan Bashar al-Assads nyliberala ekonomiska politik utplånade regimens gamla bas bland bönderna och i den lägre medelklassen.

Den senaste stora revoltvågen som svepte fram i den arabiska världen – från de fria officerarnas kupp i Egypten 1952 till inbördeskrigets utbrott i Libanon 1975 – präglades i stort sett av arbetarrörelser under ledning av pro-sovjetiska kommunistpartier som tävlade om hegemonin med nationalistiska strömningar som uppstod i den lägre medelklassen och utövade inflytande på de lägre nivåerna i officerskåren. Dessa kommunistiska partier agerade utifrån felaktiga program som i slutändan utgick från stalinismen och såg sin uppgift inte som att leda arbetarklassens kamp om makten utan som att stöda ”progressiva” borgerliga krafter och medelklassen i kampen för nationell självständighet.

De utvecklade en teori om att de framväxande revolutionerna måste äga rum i stadier, där det första skulle innefatta en ”nationell” eller ”demokratisk” regim som skulle svepa bort utländskt inflytande och resterna av för-kapitalistiska samhällsklasser; kampen för socialismen förpassades in i en avlägsen framtid. Det innebar i praktiken att de stödde vänsternationalistiska militärdiktatorer och försökte förmå de framväxande arbetarrörelserna att inte utmana deras styre – åtminstone så länge som dessa diktatorer förblev vänner till Sovjetunionen. Det ledde i Irak till en fullständig slakt på kommunister och fackföreningsfolk när deras utvalde lokale diktator, Abd al-Karim Qasim, störtades från höger i en CIA-stödd kupp 1963. I Egypten innebar det att arbetarrörelsen bands till händer och fötter till president Gamal Abdel Nasser. Dess militanter hyllade högljutt hans regim till och med när de kastades i regimens fångelser.

Den arabiska vänstern har, som en nyligen fångslad palestinsk-syrisk intellektuell – Salameh Kaileh – har hävdad, konsekvent bundit sig till baathismens och nasserismens starkare krafter, även när dessa rörelser diskrediterade sig själva vid makten.

I Syrien kom Khalid Bakdashs kommunistiska parti att helt kapitulera sig inför en baathistisk militärregim som inledningsvis ofta stod till vänster om partiet i sociala och ekonomiska frågor. Partiet anslöt sig 1970 till regimens nationella progressiva front precis när den gick åt höger. I utbyte fick partiet en (starkt kringskuren) legal existens och en meningslös andel i ”makten” på bekostnad av sitt inflytande över massorna och sin förmåga att inspirera en ny generation av intellektuella och ungdomar.

Bakdash kom också att anlita regimens repressiva apparat för att ta itu med revolter inom sitt eget parti och gav upphov till åtminstone två splittringar som senare anslöt sig till honom i den progressiva nationella fronten. Den syriska vänstern försvagades därmed ännu mer och befäste baathisternas styre. En rad andra splittringar anslöt sig till det regimfientliga lägret, utan att helt överge den felaktiga teorin om en ”revolution i stadier” som utgjorde kärnan i förräderierna som begicks av de diskrediterade ledare som de lämnade bakom sig. Bland splittringarna är de två som varit mest betydelsefulla Riyad al-Turks Syriska Demokratiska Folkpartiet, som för närvarande är anslutet till oppositionens nationella råd, och Kommunistiska Aktionspartiet, vars militanter har spelat en roll i det nuvarande upproret.

Revolutionära Vänstern, en grupp som står nära Fjärde Internationalen, har däremot nyligen publicerat ett ”övergångsprogram”. Det identifierar alldeles riktigt vänsterns svaghet som ett resultat av ”den traditionella kommunistiska rörelsens uppslutning i den nuvarande regimen, vilket möjliggör dess brutala repression”. Den bredare syriska oppositionsrörelsen kritiserar och det noteras att nationella rådet som leds av borgerliga liberaler och islamister stöder ”militariseringen” av upproret utifrån, främst för att kringgå sin egen brist på inflytande inne i landet, och uppmanar – vilket är ännu farligare – till ”externt militärt ingripande”.

Programmet kritiserar den mer ”moderata” Nationella Samordningskommittén för Demokratisk Förändring för att förespråka en dialog med Assads regim, av rädsla för att dess snabba störtande kan utlösa en utländsk intervention. Revolutionära Vänstern noterar å sin sida att ”de revolutionära grupperna på marken, som leder rörelsen, betonar sin lojalitet till de tre principerna (fredlig revolution, absolut avvisande av utländsk militär intervention och beslutsamhet att störta regimen och avstå från dialog med den)”.

Motstånd mot både imperialismen och dialog med den mordiska regimen är grundläggande principer. Det är också helt riktigt att inse att reducerandet av upproret till en rent militär kamp innebär att bekämpa regimen där den är som starkast, skjuter masskampen åt sidan och bereder vägen för Turkiets, Qatars och Saudiarabiens indirekta intervention genom sitt stöd till en noga utvald del av den beväpnade oppositionen. Men det är nödvändigt att uppmana till beväpning och organisering av massorna för självförsvar. Programmets betoning av den kvar-

dröjande illusionen om möjligheten av en ”fredlig revolution” tillåter olyckligtvis förespråkarna av en ”militarisering” med stöd av imperialisterna att framstå som realister.

Även om Revolutionära Vänsterns program inkluderar en lista med ekonomiska och sociala krav som syftar till att vända de senaste tio årens nyliberalism i Syrien, upprepar det idén om en ”revolution i stadier” och uppmanar till en ”allmän allians av de demokratiska och sociala krafterna gentemot diktaturen” som ska bygga en ”demokratisk, sekulär och pluralistisk stat”. Detta flätar samman behovet av praktisk solidaritet med alla politiska krafter som utsätts för repression med idén att revolutionens program ska begränsas till krav som dessa krafter kan acceptera. Watancoalitionen, som stöds av Revolutionära Vänstern, går i sitt program ännu längre och argumenterar explicit för en ”civil, demokratisk stat, baserad på lagar, rättvisa och medborgarskap” och en revolution ”av det syriska folkets alla klasser och beståndsdelar” utan att ställa några klassbaserade krav alls.

Det som behövs är ett program som ställer arbetarklassens kamp för kapitalismens störtande i centrum på ett sätt som låter arbetarklassen komma fram i ledningen för det upproriska folket som den ledande klassen i kampen för demokratiska rättigheter. Det handlar inte om trotskistisk dogmatism. I alla de arabiska revolutionerna, i vilka myten uppstått att ”hela folket” stod mot svaga regimer utan folkligt stöd, har det hittills varit i Syrien som nakna klasskillnader först har varit synliga. De nyrika och en del av medelklassen som tjänat på nyliberalismen har ställts mot arbetarklassen, städernas och landsbygdens fattiga, ungdomen och den decimerade lägre medelklassen.

Detta program – den permanenta revolutionens program – splittrar inte en bred demokratisk rörelse, det erbjuder istället de enda medel med vilka folket kan enas kring sin mest sammansvetsade och självupppoffrande del.